

I.

A gyergyói medence földrajzi leírása.

Gyergyón Csík vármegyének a gyergyószentmiklósi és gyergyótölgyesi járásait értjük. A Maros két partján terül el a Görgényi és a Gyergyói havasok között. A Marosnak ezt a vízmedencéjét nevezik *gy e r g y ó i m e d e n c é n e k*. A gyergyói medence a Maros legmagasabb fensíkja, a Maros forrásánál Marosfőnél kezdődik és Maroshévíz határánál végződik. Régebben Maroshévíz közigazgatási szempontból is Gyergyóhoz tartozott, de később Maros-Torda megyéhez csatolták. Annak idején különböző leírásokban Gyergyó-Toplicza néven szerepelt.

A gyergyói medence keletkezését Orbán Balázs a Székelyföld neves kutatója így írja le: „A nedületdús, őserdők borította havasok közt felbuzgó Maros és Olt a földképződés procedurájának távol eső korszakában hatalmas vízmedencébe gyűlve, végtelen terjű tóvá alakult; egyszer azonban nagy tömegének hatalmas nyomásával, áttörte a víz az útját álló havasok korlátait és pedig a Maros Gyergyó-Topliczánál, az Olt Tuszánál s lassanként, százezred évek hosszú során lefolytak, elpárologtak a vizek, a keletkezett folyamok tágas völgyteknőt simítottak magoknak, s ekként állítá elő a Maros Gyergyót, az Olt Csíkot, két gyönyörű tért, mely csábítá az embert a megtelepülésre.”¹

---

¹ Orbán Balázs: A Székelyföld leírása, Pest, 1869. II. köt. 1.

Beier Sándor: A Gyergyói medence gazdasági fejlesztésének kérdései

A gyergyói medence területét földrajzi szempontból a Maroshévízzel kiegészített szentmiklósi járás alkotja. A tölgyesi járás ezek szerint nem tartozik a földrajzi értelemben vett gyergyói medencéhez, de a medence gazdasági életébe szervesen bekapcsolódik. Különösen szoros ez a kapcsolat a birtokviszonyok terén. Ezért az itteni kérdésekkel is foglalkozni kellett. A tölgyesi járás a gyergyói medence gazdasági életében a külső részek szerepét tölti be és ezért „külső gyergyói részeknek” nevezzük.

A jelenlegi közigazgatási beosztás szerint a gyergyói medence területén a következő községek vannak: 1. Gyergyószentmiklós, 2. Ditró, 3. Gyergyóalfalu, 4. Gyergyóremete, 5. Szárhegy, 6. Gyergyócsomafalu, 7. Gyergyóújfalu, 8. Tekerőpatak, 9. Vasláb, 10. Kilyénfalva, 11. Gyergyóvárhegy, 12. Salamás, 13. Galócás és 14. Hodos.

A külső gyergyói részek községei a következők: 1. Gyergyóbékás, 2. Gyergyótölgyes, 3. Borszék, 4. Bélbör és 5. Gyergyóholló.

A gyergyói medence 14 községe közül csupán négy község: Gyergyóvárhegy, Salamás, Galócás és Hodos fekszik a medence alsó részén, míg a többi tíz a medence „felszegében”.² A gazdasági tevékenység súlypontja a medence felszegében kristályosodott ki és kultúrközponttá Gyergyószentmiklós vált. Azért fogunk valamivel bővebben foglalkozni a gyergyói medence felső részével, mert itt nyílnak nagyobb lehetőségek a gazdaságpolitika számára.

Az idők folyamán a gyergyói medence és a külső gyergyói részek között, mint már említettük szoros gazdasági kapcsolat fejlődött ki. Így a közlekedés is

---

² A falu alsó, illetve felső részét Gyergyóban, alszegnek, illetve felszegnek nevezik.

Erdélyi Magyar Adatbank

Beier Sándor: A Gyergyói medence gazdasági fejlesztésének kérdései élénk, mert a közbeeső nyeregnek nevezett emelkedés nem jelent közlekedési akadályt.

Gyergyó és Románia között az összeköttetést Bélbor, Gyergyótölgyes- és Gyergyóbékás-szorosai biztosítják. A gyergyói medencéből nyugatra is kedvező összeköttetést nyújtanak a Görgényi havasok jól járható hágói. A Kereszthegy hágón át Szászrégenbe, míg a Bucsin hágón át Szovátára juthatunk el. Gyergyószentmiklósról dél-nyugati irányba elindulva a Sikaszó völgyén át az anyaszékhelyhez Székelyudvarhelyre érünk.

Miután láttuk Gyergyó földrajzi leírását, a tér és idő uralmának engedve ismerjük meg ennek a vidéknek a történetét is.